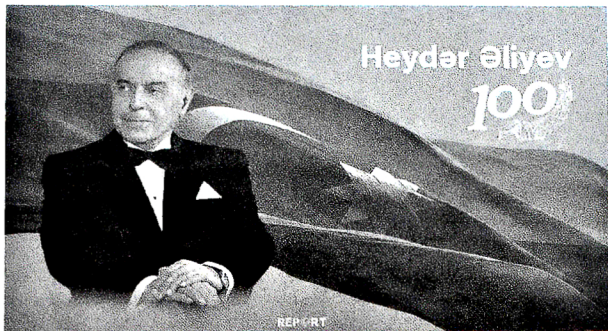

Heydər Əliyev-100

Heydər Əliyev müasir Azərbaycanın hüquqi dövlətçiliyinin banisidir

Müstəqil Azərbaycanın banisi, mayası xalq sevgisindən yoğrulmuş, Azərbaycan yolunda çəkdiyi əzab-əziyyəti sevgi ilə qarşılayan, dünyanı yürütdüyü siyasətlə özünə heyran qoyan dahi şəxsiyyət, Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyini təntənəli şəkildə qeyd edirik.

Tənninin Azərbaycan xalqına bəxş etdiyi bu nadir şəxsiyyətlə öyünməyə, qürurlanmağa, fəxr etməyə haqqımız çatır. Çünki Ümummilli Lider Azərbaycanın bir dövlət kimi dünyada tanınması, inkişafı, xalqının xoşbəxt-firəvan yaşaması üçün ömrünü qurban verib desək yanlışdır. Dahi şəxsiyyətin ömrü qəhrmanlıq, Vətənə və xalqa sədaqətli xidmət nümunəsi kimi dəyərləndirilir.

Ümumilikdə, bütün həyatını Azərbaycan xalqı qarşısında böyük xidmətlərə həsr edən Ulu Öndər Heydər Əliyevin ömrü yoluna diqqət yetirəndə, bir daha əmin oluruq ki, onun əziz xəttirəsi xalqımızın yaddaşında əbədidir və heç vaxt unudulmayacaq.

Dünya təcrübəsi göstərir ki, hər bir dövlətin davamlı inkişafı üçün möhkəm hüquqi bazanın yaradılması, ədliyyə və məhkəmə-hüquq sisteminin formalaşdırılması vacib şərtir. Dahi şəxsiyyətin zəngin dövlətçilik təcrübəsi, siyasi irsi tariximizin ən mühüm və silinməz səhifələrini təşkil edir. Çünki xalqımız öz dövlətçiliyinin dünyəvi, demokratik, hüquqi əsaslar üzərində bərqərar olunmasına Ulu Öndərin qətiyyəti nəticəsində nail olub. Ümummilli Lider müstəqil dövlətimizin hüquq sisteminə ədliyyə orqanlarının mühüm rolunu dəfələrlə qeyd edib, onun mahiyyətə təkmilləşdirilməsinə xidmət edən islahatlar həyata keçirib.

30 il öncə - 1993-cü ildə Ulu Öndər Heydər Əliyev qarşıya qoyduğu vəzifələri belə bəyan etmişdi: "Azərbaycan Respublikasında demokratik, hüquqi dövlət qurulmalıdır. Azərbaycan dövləti demokratik prinsiplər əsasında fəaliyyət göstərməlidir, öz tarixi, milli ənənələrindən bəhrələnenək, dünya demokratiyasından, ümumbəşəri dəyərlərdən səmərəli istifadə edərək demokratik dövlət quruculuğu yolu ilə gətməlidir".

Bu, bir həqiqətdir ki, 1918-ci ildə yaradılan Ədliyyə Nazirliyinə sovetlər dövründə biganə münasibət göstərilib, məhdud səlahiyyətlər çərçivəsində fəaliyyət göstərən, bu qurum dəfələrlə ləğv edilib. Nazirliyin səmərəli dövlət strukturu kimi təşəkkül tapması məhz Ulu Öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ulu Öndərin Azərbaycan rəhbərliyinə ilk gəlişi ilə ədliyyə sisteminə də intibah başlanıb, Ədliyyə Nazirliyi 1970-ci ildə bərpa olunub, onun fəaliyyətini tənzimləyən mühüm normativ sənədlər qəbul edilib, milli kadr hazırlığına xüsusi diqqət yetirilib, bununla da ədliyyə işinin gələcək inkişafı üçün hərtərəfli zəmin yaranıb. Təsədüfi deyil ki, nazirliyin yenidən təsis olunması ilə bağlı imzalanmış həmin qərarların surəti Ədliyyə tarixi muzeyində qiymətli eksponat kimi saxlanılır.

Ulu Öndər xalqın təkidli tələbi ilə ikinci dəfə Azərbaycanda hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra bir çox sahələrdə olan tənəzzül dövrü yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoydu. Azərbaycan ədliyyəsinin inkişafında əsaslı dönüş mərhələsi başlandı. Ölkəmizdə möhkəm ictimai-siyasi sabitlik bərqərar olunduqdan sonra Ümummilli Liderin müəllifi olduğu, demokratik dəyərlərə uyğun hazırlanmış 1995-ci ildə ümumxalq səsverməsi yolu ilə yeni Konstitusiyaya qəbul edildi. Konstitusiyamızla Azərbaycanda demokratik quruluşun və hüquqi dövlətin möhkəm təməli qoyuldu, hüquq islahatlarının aparılmasına başlanıldı. Bununla əlaqədar yaradılan Hüquqi İslahat Komissiyasına rəhbərliyi bilavasitə öz üzərinə gö-

türək Ulu Öndər qısa müddət ərzində hüquq sisteminin əsasını təşkil edən mühüm qanun və məcləllərin qəbul edilməsinə nail oldu.

Azərbaycanda aparılan hüquq islahatları müasir hüquq və idarəetmə sisteminin qurulmasına və hüquqi münasibətlərin modernləşdirilməsinə yönəlmiş demokratik inkişafın ayrılmaz elementidir. Bu islahatlar Konstitusiyaya müddəalarını reallaşdıraraq, cəmiyyətin hüquqi əsaslarının və dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsinə xidmət edir.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə həyata keçirilmiş məhkəmə-hüquq islahatı nəticəsində Azərbaycanda bütün hüquq təsisatlarının fəaliyyətini tənzimləyən yeni müntəzəq qanunlar, məcləllər qəbul edildi, yeni - 3 pilləli müstəqil məhkəmə sistemi yaradıldı, hakimlərin mütəqilliyinin real təmin edilməsi üçün zəruri tədbirlər görüldü, hüquq-mühafizə orqanlarının və vəkili xidmətinin fəaliyyəti demokratik əsaslarla yenidən quruldu.

Məhz Heydər Əliyevin fəaliyyəti nəticəsində 1993-2003-cü illərdə hüquqi dövlət quruculuğu prosesində yaxından iştirak edən ədliyyə orqanlarının inkişafına daim qayğılı münasibət göstərilib, Ədliyyə Nazirliyinin fəaliyyət dairəsi genişləndirilib, cəmiyyətdəki rolu və əhəmiyyəti artırılıb, ədliyyə fəaliyyətinin yeni qanunvericiliyin tələbləri səviyyəsində qurulması məqsədilə müvafiq struktur dəyişiklikləri aparılıb, yeni qurumlar yaradılıb, onların işinin təşkili üzrə zəruri tədbirlər görüldü.

Notariat və qeydiyyat orqanlarının iqtisadi və hüquqi proseslərin tənzimlənməsində mühüm əhəmiyyəti nəzərə alınaraq bu orqanlarda da əsaslı islahatların həyata keçirilməsi üçün hüquqi baza yaradılıb, Ailə Məcəlləsi, "Notariat haqqında" Qanun və digər qanunvericilik aktları qəbul edilib. Möhtərəm Heydər Əliyevin 6 mart 2000-ci il tarixli Fərmanı ilə qeydiyyat orqanlarının idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı mühüm qərar qəbul olunub, bu orqanların ikili tabeliliyinə son qoyularaq, onlar Ədliyyə Nazirliyinin strukturuna daxil edildi.

Məhz Heydər Əliyevin 18 iyun 1998-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq olunmuş "İnsan hüquqlarının müdafiəsinə dair Dövlət Proqramı" ölkəmizdə ilk dəfə olaraq insan hüquqları üzrə müvəkkil (Ombudsman) institutunun təsis edilməsinə gündəmə gətirib. Nəticədə 28 dekabr 2001-ci il tarixdə "Azərbaycan Respublikasının İnsan hüquqları üzrə müvəkkili (Ombudsman) haqqında" Konstitusiyaya Qanunu qəbul edildi. Ombudsman Aparatı fəaliyyətə başladıqdan sonra Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən həmin qurumla əlaqədar qurularaq səmərəli əməkdaşlıq yaradılıb, bu sahədə çoxsaylı tədbirlər həyata keçirilib.

Qanunvericilik tədbirləri çərçivəsində yeni hüquq sisteminin fəaliyyət göstərməsi üçün Cinayət, Cinayət-Prosessual, Mülki, Mülki Prosessual, Əmək, Ailə, İnzibati Xətalər, Gömrük, Vergi və digər məcləlləri, "Notariat haqqında", "Dövlət məhkəmə ekspertizası fəaliyyəti haqqında", "Təhqiqat, istintaq, prokurorluq və məhkəmə orqanlarının qanunsuz hərəkətləri nəticəsində fiziki şəxslərə vurulmuş ziyanın ödənilməsi haqqında", "Vətəndaşların hüquq və azadlıqlarını pozan qərar və hərəkətlərdən məhkəməyə şikayət edilməsi haqqında" və digər qanunlar qəbul edildi.

Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən dövlətin cəza siyasətində də islahatlar həyata keçirilib, bir çox fərman və sərəncamlar imzalanıb. Dahi öndərin apardığı humanist siyasət nəticəsində Şərqdə ilk dəfə olaraq ölüm cəzası ləğv edilib, 1995-ci ildən əvvəl

unudulmuş əfv və amnistiya təsisatları bərpa edilib, 1995-2003-cü illərdə 32 əfv fərmanı imzalanıb. Həmin dövrdə istintaq təcrüdənləri da Ədliyyə Nazirliyinin tərkibinə verilib.

Məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə respublikamızın tarixində ilk dəfə olaraq 1999-cu ildə belədiyyə seçkiləri keçirilib. Yerli özünüidare orqanlarının fəaliyyətinin müasir tələblərə uyğun təşkil edilməsinə köməklik göstərilməsi məqsədilə Ümummilli Liderin Sərəncamı ilə Ədliyyə Nazirliyinin nəzdində Belədiyyələri İş və Belədiyyələri Metodoloji Yardım Mərkəzi yaradılıb, belədiyyələrə inzibati nəzarətin həyata keçirilməsi nazirliyə həvalə edilib.

Ədliyyə işçilərində mənəvi stimullaşdırılması və tarixi irsin qorunması məqsədilə Heydər Əliyevin 11 noyabr 2000-ci il tarixli Sərəncamı ilə 1918-ci ildə Azərbaycan Demokratik Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Əsasnaməsinin təsdiq edildiyi gün - 22 noyabr ədliyyə işçilərinin peşə bayramı günü kimi müəyyən olunub. Azərbaycan ədliyyə işçilərinin peşə bayramını təsis etməklə Ümummilli Lider ədliyyə tarixinin səhifəsinə özünün daha bir şərəfli imzasını atıb. Bu yüksək etimad və diqqət hər bir ədliyyə işçisi tərəfindən dərin minnətdarlıq və ictimai xidmətə bağlılıqla qarşılanıb.

Bu gün ədliyyə fəaliyyətində müasir iş üsulları, ən qabaqcıl texnologiyalar tətbiq olunur. Möhtərəm Prezidentimizin təşəbbüsü ilə 2013-cü il ölkəmizdə "Informasiya-Kommunikasiya Texnologiyaları İli" elan olunub. Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən İKT-lərin tətbiqi daim diqqətdə saxlanılaraq, bu sahədə xeyli işlər görüldü, o cümlədən vətəndaşlara keyfiyyətli və rahat xidmət göstərilməsi, inzibati işçilərlə təmasın minimuma endirilməsi məqsədilə elektron köşklər, habelə nəzarətin gücləndirilməsi üçün veb-kameralar quraşdırılıb, nazirliyin saytında xüsusi e-xidmətlər bölməsi yaradılıb, məhkəmə sisteminin vahid elektron portalı yaradılıb. Bütün bunlar dövlət başçısının rəhbərliyi ilə ölkədə həyata keçirilən genişmiqyaslı islahatların tərkib hissəsidir.

Hazırda keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoymuş məhkəmə-hüquq islahatları ölkəmizdə məhkəmə sisteminin müasirləşdirilməsinə, edalat mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılmasına və ədliyyə orqanlarının inkişafına yönəlib. Müstəqil Azərbaycanın qurucusu Heydər Əliyevin başladığı hüquq islahatlarını uğurla davam etdirən möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyev bu istiqamətdə çox müntəzəq qərarlar qəbul edir və dövlət başçısının reallaşdırdığı islahatlar çox uğurlu nəticələr verir.

Əminliklə söyləyə bilərik ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev qüdrətli şəxsiyyət kimi yalnız Azərbaycanın və region tarixində iz qoymayıb. O, dünya miqyaslı tarixi şəxsiyyətdir. Heydər Əliyev kiçik Azərbaycanda həyata keçirdiyi böyük işlərlə əslində global dünyada mükəmməl bir nümunə yaratdı. Liderlik məktəbi, möhkəm bünövrəyə sahib hüquqi sistem formalaşdırdı.

Ulu Öndər xaosdan qurtuluşa, böhrandan yüksəlişə təhlükəsiz keçidin əsasını qoydu. Milli dövlətçiliyi yaratmaq və onu qorumaq ömrünü dünyəvi ölkələri üçün uğurlu nümunə kimi təqdim etdi. Ümummilli Liderin hüquqi dövlət quruculuğu ənənələri, bu sahədəki islahatları, sabitlik yaratma üsulları yeni müstəqillik qazanmış ölkələr üçün sınaqdan uğurla çıxmış ən dəyərli "yol xəritəsi" idi.

Bir sözlə, Ulu Öndər tərəfindən başlanmış və bu gün də möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən işlər Azərbaycanda həyata keçirilən islahatların real təzahürü olmaqla, ölkənin hərtərəfli tərəqqisinə xidmət edir. Ədliyyə işçiləri də Ulu Öndərimizin müəyyən etdiyi dövlətçilik amallarına, hörmətli Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin müəyyənləşdirdiyi yeni yüksəliş strategiyasına sadiq qalaraq ölkəmizin daha da inkişafı və qüdrətlənməsi naminə hər zaman yüksək əzmli çalışırlar və bundan sonra da məhərrətli çalışacaqlar.

Həmidov Zaur
Bakı Şəhəri 12 sayılı Notariat
Ofisinin hüquqşünas